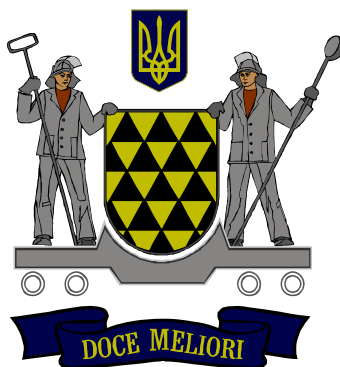

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

ВЧЕНІ ЗАПИСКИ

КАФЕДРИ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Збірник наукових праць
Випуск 3

Дніпро НМетАУ 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

ВЧЕНІ ЗАПИСКИ

**КАФЕДРИ
ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Збірник наукових праць

Випуск 3

Затверджено Вченою Радою НМетАУ
Протокол № 5 від 28.04.2021

Дніпро НМетАУ 2021

*Затверджено Вченою радою Національної Металургійної академії України:
протокол № 5 від 28.04.2021.*

В 90 Вчені записки кафедри документознавства та інформаційної діяльності (КДІД) НМетАУ: зб. наук. праць. Вип. 3 / ред. кол.: О. В. Михайлюк (голова ред. кол.) та ін. – Д.: НМетАУ, 2021. – 180 с.

Досліджено питання документознавства, інформаційної діяльності та керування персоналом підприємства в історико-культурному та соціально-комунікативному контекстах, вивчено роботу архівних, бібліотечних, інформаційних тощо установ. Збірник побудовано на матеріалах роботи кафедр гуманітарного факультету НМетАУ.

Для документознавців-фахівців, викладачів вищих, середніх спеціальних навчальних закладів, аспірантів та студентів-документознавців.

Редакційна колегія:

д-р іст. наук, проф. **О. В. Михайлюк**

(голова редакційної колегії),

канд. тех. наук **О. В. Іващенко**

канд. філол. наук, доц. **К. А. Прокоф'єва**

(заступник голови редакційної колегії, відповідальний секретар),

канд. пед. наук **О. М. Решетілова,**

Рецензенти:

д-р іст. наук, проф. **Є. І. Бородін**

(перший заступник директора

ДРІДУ НАДУ при Президентові України),

д-р філос. н., доц. **О. Є. Висоцька**

(завідувач кафедри філософії

КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР)

ЗМІСТ

СТАТТІ

- О. П. Лучанінова**
ЧЕТВЕРТИЙ ВИМІР ОСВІТНЬО-ВИХОВНИХ ПАРАДИГМ ВИЩОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ6
- Н. Г. Мосюкова**
ПОЛЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МЕНШИНА КАТЕРИНОСЛАВА
(ДНІПРОПЕТРОВСЬКА) В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИКИ КОРЕНІЗАЦІЇ11
- О. М. Решетілова, А. В. Трофимчук**
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПАБЛІК РИЛЕЙШІЗ
В ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ19
- К. А. Прокоф'єва**
СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ТВОРЧОСТІ О.М. ОСТРОВСЬКОГО-
ДРАМАТУРГА У КОНТЕКСТІ ОПАНУВАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМИ ФАХУ 029 «ІНФОРМАЦІЙНА,
БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»
(бакалаврський та магістерський рівні)25
- О. М. Решетілова, О. В. Мішина**
ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ
БІБЛІОТЕЧНИХ ПОСЛУГ35
- К. А. Прокоф'єва, Т. Е. Галушко**
ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ З ІСТОРИЧНОЇ
МЕТРОЛОГІЇ НА ТЛІ ПИТАНЬ СУЧАСНОГО
ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА43
- О. М. Решетілова, І. М. Білецька**
ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
БЕЗПЕКИ48
- А. В. Савич**
ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ ГУМАНИТАРНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ
СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ВУЗА56
- Г. А. Коцюбовська**
ПРИЄДНУВАЛЬНА ФУНКЦІЯ СПОЛУЧНИКА *АЛЕ*61
- А. М. Жорняк**
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ
У СУСПІЛЬСТВО66

УДК 37.378

О. П. Лучанінова

(Дніпро)

**ЧЕТВЕРТИЙ ВИМІР ОСВІТНЬО-ВИХОВНИХ ПАРАДИГМ ВИЩОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ**

Розглядається в умовах глобалізаційних викликів успішність освіти, яка полягає вже не в оволодінні певним обсягом знань, а в розширенні цих знань і отриманні навичок їх застосування в нових ситуаціях.

Ключові слова: глобалізаційні виклики, четвертий вимір, освітньо-виховні парадигми.

Considered in the context of globalization challenges, the success of education is no longer in mastering a certain amount of knowledge, but in expanding this knowledge and gaining skills to apply them in new situations.

Keywords: globalization challenges, fourth dimension, educational paradigms.

Глобалізація є найфундаментальнішим викликом, з яким зіткнулася вища школа за всю понад тисячолітню історію існування, вона прямо стосується університетів, адже робить особливо актуальним завданням поширення національних культур, сприяє стандартизації навчання (під впливом сучасних інформаційних технологій і появи глобальних дослідницьких мереж), а також обмежує бюджетні можливості розвинених країн, від яких залежить більша частина фінансування університетської освіти.

Сьогодні ми сприймаємо глобалізацію як чинник упровадження в університети елементів ринкової економіки, що сьогодні змінює і національні, і світову системи вищої освіти. Разом із тим її сприймають різновидом прогресу.

В умовах інформаційного суспільства ЗВО кардинально змінює такі свої основні складові, як організаційна структура, методи і форми навчання, викладацький склад. Так, наприклад, під час пандемії викладачі працюють на різних доступних дистанційних платформах у мережі Інтернет.

В. Кремень ще на початку ХХІ ст. наголошував: «Завдання в освітній політиці модернізувати, змінити освіту таким чином, аби вона найбільше відповідала реаліям сучасності і готувала людину бути конкурентоспроможною в дорослому житті» [3, с.2]. Ґрунтується це положення на новому парадигмальному підході – самоосвіті та самовдосконаленні особистості.

Заклади вищої освіти України (адже українці належать до європейської спільноти) повинні запропонувати таку освіту, яка б не давала лише конкретне знання у межах певної наукової чи фахової сфери, але формувала цілісний світогляд, заснований на цінностях гуманізму. Саме тут закладено нове історико-філософське переосмислення завдань освітньо-виховного процесу у вищій школі – навчитися і навчити цінувати життя власне, суспільне. Такий саморозвиток особистості неможливо запланувати. Сучасна вища технічна школа, педагогічна практика, зокрема, потребує якщо не радикальних змін, то глибокого переосмислення.

Делор (Delor J., 1996) вірив у силу знань і виховання, говорив про суспільство як «суспільство освіти», а також запропонував розуміння моделі сучасної освіченої людини в термінах, на яких ґрунтується освіта – навчитися пізнавати, навчитися робити, навчитися жити разом, навчитися бути [6].

Відзначимо, що ХХІ століття диктує нові вимоги до освіти й виховання сучасного суспільства, яке вже не є ні соціалістичним, ні капіталістичним. У ньому не актуальне змагання як ознака соціалістичної системи. Сьогодні це скоріш суспільство одночасно надмірного достатку й морального зубожіння, неймовірних можливостей, свободи для молоді людини й екзистенційного вакууму. Правомірною є думка Б. Бессонова, який вивчає людину з позицій соціальної філософії, «...формування людини розумної, відповідальної, висококваліфікованого спеціаліста, який вільно, творчо ставиться до життя, праці і культури, – ось мета освіти» [1].

В організації процесу навчання та виховання важливу роль відіграють умови його реалізації, особливе місце в яких посідає так званий освітньо-виховний простір, що характеризується педагогічним потенціалом (оцінюється наявним в ньому багатством духовної та матеріальної культури); мірою розвитку (визначається часткою молодого покоління, охопленого

освітньо-виховною системою, ефективністю функціонування інших компонентів), керованістю простору [2, с.88].

Саме слово «парадигма» у перекладі з грецької означає «приклад», «взірець». У сучасній довідковій літературі його тлумачать по-різному: у «Філософському словнику» під парадигмою науки розуміється строга наукова теорія, втілена в системі понять, що виражають істотні риси дійсності; способи бачення і моделі пізнаваної реальності; стандарти й цілі науки; вихідна концептуальна схема, модель постановки проблем і методи їх вирішення; оцінка на істинність результатів дослідження за науковими канонами, які панують протягом певного наукового періоду в науковому співтоваристві [5].

Парадигми представляють собою ціннісно-сміслову ядро, стрижневу лінію ідеології виховання, яка відображає глибинну онтологічно-філософську основу «освіти» людини в її ставленні до людства, Всесвіту, родини, держави, народу, класу (соціальний стан); до ближніх; праці (навчання, дозвілля, гри); майбутнього. Із часових параметрів особливо виділяється саме майбутнє, а не минуле чи теперішнє.

Із таких позицій правомірно говорити, що сьогодні проявляються суперечності між бінарними опозиціями у парадигмах, що сприяє вирішенню вічної проблеми цінностей, ціннісної рівноваги, міри, «золотої середини» у навчанні, вихованні і в культурі в цілому.

Криза в економіці, зміни клімату, екстремальні погодні явища, криза харчова та водопостачання, еміграція, кібератаки, розвал держав, бюджетна криза, безробіття. Як наслідок – кіберзалежність, урбанізація, старіння населення, нерівність прибутків, поляризація суспільств, зміна міжнародних інститутів управління, войовничий націоналізм тощо. Готові випускники вишів до вирішення цих проблем світового масштабу? Чи готові викладачі допомогти студентам?

Зазначимо, що глобалізація впливає на економічну конкурентоспроможність і соціальну згуртованість, постійно з'являються нові спеціальності та професії, стрімко удосконалюються технології і їх застосування стає все ширше і т. п. Технічний прогрес зростає, прискорює темпи, часто посилюючи існуючі в суспільстві проблеми. Іншими словами, світу, для якого була розроблена наша система освіти, більше не існує.

Система освіти не досить швидко адаптується до вимог, які з'являтимуться у зв'язку з цими перемінами. Проблеми та можливості сьогоdnішнього дня аж ніяк не ті, що були за часів промислової революції, коли був створений перший схематичний план сьогоdnішньої системи освіти. Більш того, вони відрізняються навіть від тих проблем, з якими ми стикалися пару десятиліть назад, до появи Інтернету. Нове для світу явище електронної загальної зв'язаності ставить перед нами потенційні проблеми абсолютно нового типу і масштабу.

Сьогodні суть вищої освіти – допомогти студентові як особистості розвинути надійний внутрішній стрижень і навички цілепокладання, щоб знайти свій власний шлях у все більш невизначеному, мінливому і складному світі. Як виховати мотивованих, зацікавлених студентів, готових дати бій непередбачених труднощів завтрашнього дня, не кажучи вже про вирішення актуальних сьогodні проблем?

Нам імпонує точка зору науковців про четвертий вимір у навчанні учнів або студентів. І починати треба з нової української школи, щоб у закладі вищої освіти розвивати у студентів набуті навички й робити їх програмними результатами навчання у виші. Дослідники розуміють, що починати треба зі школи. Успішність освіти полягає вже не в оволодінні певним обсягом знань, а в розширенні цих знань і отриманні навичок їх застосування в нових ситуаціях. Відмінна якість нашого часу: суть освіти сьогodні полягає в розвитку креативності, критичного мислення, вміння спілкуватися і співпрацювати; в актуальності знань, розумінні і здатності використовувати потенціал нових технологій; в особистих якостях, завдяки яким люди можуть самореалізуватися і працювати пліч-о-пліч для сталого розвитку людства [4].

Викладачі розуміють виклики часу і вже працюють над тим, щоб збагатити освітні програму з професійної підготовки бакалаврів чи магістрів точними міждисциплінарними конструктами, які навчать їх думати, вчитися, синтезувати інформацію і критично міркувати. Викладач має використовувати метаідеї – ідеї, які за своєю суттю є опорними в рамках дисципліни (а іноді і за її межами, в інших дисциплінах) і не обмежуються певною темою.

«Чотиривимірна освіта» – це переконливе, сучасне обґрунтування того, чому освіта має змінитися на всій планеті і якою вона повинна бути в

майбутньому. Крім того, світ вже не ділиться на вузьких фахівців і працівників широкого профілю. Фахівці мають глибокі знання і мають вузьку галузь їх застосування, завдяки чому їх досвід визнаний колегами, але не цінується за межами їх сфери. Працівники широкого профілю працюють в більш широкій сфері, але володіють неглибокими знаннями [4].

Освітньо-виховний простір закладу вищої освіти – це поле для практичного втілення нової чотиривимірної парадигми навчання студентів, де гаранті освітніх програм, викладачі та студенти зможуть самі прийняти рішення, чому варто вчитися, у власному контексті і для власного майбутнього.

Не хотілося б, щоб проблеми сучасних глобалізаційних викликів вирішувалися за рахунок молоді – «...світові екологічні проблеми вирішуються, тим або іншим способом, протягом життя нинішніх дітей і молоді. Питання в тому, чи зважаться вони приємним для нас чином, внаслідок нашого вибору, або ж неприємним, на кшталт війни, геноциду, голоду, епідемії хвороб і краху суспільств» [7]. Саме тому студенти мають бути готові до життя з найменшими ризиками для них.

Отже, суспільству й світу завдяки глобалізації потрібна людина знаюча та уміюча, людина компетентна, людина функціональна. Четвертий вимір в освіті – це навчання вмінню вчитися: наше внутрішнє осмислення навчального процесу та адаптація до нього. Нові освітні програми повинні бути збудовані, виходячи з того, що нам необхідно постійно змінюватися, адаптуючись до змін у світі і в наших знаннях про нього й про себе. Четвертий вимір в освітньо-виховних парадигмах вищої освіти в умовах глобалізаційних викликів – це виклик і для викладачів, які мають адаптуватися до нових вимог, навчити студента вчитися упродовж життя й викладати свої дисципліни на метадисциплінарному рівні.

Бібліографія

1. Бессонов Б.Н. Социальные и духовные ценности на рубеже II и III тысячелетий: учеб. пособ.: [Текст] / Б.Н. Бессонов. – М., 2006.
2. Енциклопедія освіти: [Текст] / АПН України; голов. ред. В.Г. Кремень. – К., 2008.
3. Кремень В.Г. Освітня політика у контексті соціал-демократичних цінностей: [Текст] / В.Г. Кремень // Освіта. – 2003. –№ 54 (5071). – С. 2.

4. Фадель Ч. Четырехмерное образование: Компетенции, необходимые для успеха: [Текст] / Чарльз Фадель, Майя Бялик, Берни Трилинг: пер. с англ. – М., 2018.
5. Філософський енциклопедичний словник: [Текст] / гол ред. В.І. Шинкарук. – К., 2002.
6. Delor J. Learning the Treasure Within. Report to UNESCO of the international Commission on Education for the Twenty-First Century: [Text] / J. Delor. – P., 1996.
7. Diamond J. Collapse: How Societies Choose to Fail or Succeed: [Text] / Jared Diamond. – N.Y., 2005.

УДК 323.15:162.1(477.63)

Н. Г. Мосюкова

(Дніпро)

ПОЛЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МЕНШИНА КАТЕРИНОСЛАВА (ДНІПРОПЕТРОВСЬКА) В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИКИ КОРЕНІЗАЦІЇ

Проаналізовано особливості проведення та наслідки політики коренізації щодо польської національної меншини Катеринослава (Дніпропетровська).

Ключові слова: польська національна меншина, політика коренізації, Катеринослав (Дніпропетровськ), Римо-Католицька Церква.

It was analyzed peculiarities of implementation and consequences of the policy of indigenization of Polish national minority Katerynoslav (Dnipropetrovsk).

Keywords: Polish national minority, indigenization policy, Katerynoslav (Dnipropetrovsk), Roman Catholic Church.

Україна є поліетнічною державою і вивчення історії національних спільнот, які мешкають на її території, завжди є актуальним.

Початок ХХІ сторіччя став досить плідним в плані висвітлення особливостей перебування на українських землях польської національної меншини. Цій темі присвячені дослідження О. Калакури [18], Я. Калакури [19], Л. Гуцало [5], І. Ніколаєва [24], а також ціла низка праць О. Городецького, який вивчав історію польської спільноти Півдня України, в тому числі і Катеринославщини [2-4]. Зміни, що відбувалися в житті країни у зв'язку з проведенням політики коренізації, висвітлено в дослідженнях Л. Якубової [26; 27].

Наукове видання

ВЧЕНІ ЗАПИСКИ

**кафедри документознавства та інформаційної діяльності
(КДІД)**

НМетАУ

Збірник наукових праць

Випуск 3

Підписано до друку 31.05.2021. Формат 60x84 1/16. Папір друк. Друк
плоский.

Облік.-вид. арк. 10,41. Умов. друк. арк. 10,34. Замовлення № 67

Національна металургійна академія України
49005, м. Дніпро, пр. Гагаріна, 4

Кафедра документознавства та інформаційної діяльності НМетАУ